

AMBASADORUL RFG A FOST RETRAS DE LA BUCUREȘTI

Moment semnificativ în evoluția relațiilor diplomatice dintre România și RFG - vizita președintelui vest-german Karl Carstens (al treilea din dreapta) în octombrie 1981, la Craiova FOTO: Arhivele Naționale

În ziua de 4 aprilie 1989, autoritățile vest-germane au făcut publică decizia de rechemare a ambasadorului lor acreditat în România, în semn de protest față de încălcarea gravă și în mod repetat a drepturilor omului de Guvernul de la București. Nu s-a făcut publică reacția lui Nicolae Ceaușescu.

Timp de mai bine de două decenii (1967-1989), liderul suprem al Partidului Comunist Român se lăudase cu faptul că România a impus în anul 1967 o abordare nouă în relațiile dintre statele socialiste și cele capitaliste, prin stabilirea de legături diplomatice între România și Republica Federală Germania (RFG) la cel mai înalt nivel posibil. La acea vreme, decizia respectivă

a fost criticată atât de autoritățile sovietice, cât și de cele est-germane și poloneze. Acestea considerau că Nicolae Ceaușescu a trădat interesele țării membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia și a provocat o fisură majoră în blocul sovietic prin recunoașterea oficială a Guvernului federal de la Bonn.

În discursurile sale despre momentul stabilirii de relații diplomatice între România și RFG, Nicolae Ceaușescu a omis să precizeze faptul că ideea respectivă nu era nouă. Predecesorul său în fruntea partidului comunist, Gheorghe Gheorghiu-Dej, a inițiat treptat anumite forme de colaborare între România și RFG. De exemplu, după stabilirea relațiilor diplomatice

între URSS și RFG (septembrie 1955), câțiva membri din conducerea PMR au semnalat lui Gheorghe Gheorghiu-Dej faptul că economia românească era incapabilă să se dezvolte fără acces la tehnologia industrială occidentală, în special la cea existentă în RFG, Elveția, Franța și Suedia.

Într-un document secret, întocmit la 6 mai 1959 și avizat de Alexandru Birădeanu, Gheorghe Gaston Marin, Aurel Vijoli și M. Popescu, s-a precizat faptul că România a cumpărat din RFG, până în anul 1958, o fabrică de Relon (în valoare de 22,9 milioane de ruble), o fabrică de Romlac (2,62 milioane de ruble), o fabrică de placaj (3,2 milioane de ruble), precum și instalații pentru realizarea de plăci de lemn

aglomerate. Acestea urmau să fie achitate de Guvernul de la București până la sfârșitul anului 1959.

De asemenea, autoritățile române au prevăzut fonduri substanțiale pentru cumpărarea din RFG, în perioada 1959-1965, a unei fabrici de chibrituri (în valoare de 2,9 milioane de ruble) și a unei noi fabrici de Rolan mare, a unor instalații pentru producerea de formaldehidă, metanol și plăci aglomerate, precum și a unui combinat de prelucrare a laptelui. Totodată, a fost încheiat un contract pentru livrarea în comun, din RFG, Franța și Italia, a unor instalații de reformare catalitică (în valoare de 78,2 milioane de ruble).

(Continuare în pag. a III-a)

Jean Marie Le Breton, rechemat pentru consultări

În primăvara lui 1989, relațiile diplomatice ale României erau tensionate cu ambele țări considerate „motorul” Comunității Europene - Franța și Republica Federală Germană. La 4 aprilie, autoritățile de la Bonn și rechemau ambasadorul acreditat la București. Cu câteva zile mai înainte, la 30 martie, Jean Marie Le Breton, ambasadorul Franței în România, fusese rechemat temporar la Paris, pentru „consultări”.

Alături de Coen Stork, ambasadorul Regatului Olandei, și Hugh

James Arbuthnot, ambasadorul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Le Breton s-a implicat activ în susținerea persoanelor care criticau regimul și pe Ceaușescu. Bunăoară Doina Cornea a beneficiat tot timpul de „protecția” ambasadorului Franței la București. Fiica profesoarei din Cluj locuia în Franța și primise cetățenia franceză. În convorbirea cu ginerele ei, Michel Combes, apărută sub forma unui volum (Libertate? Convorbiri cu Michel Combes, Traducere

din limba franceză: Oana Vlad, București, Humanitas, 1992), Doina Cornea mărturisea că de la începutul lui 1989 și până la 21 decembrie, în joia fiecărei săptămâni dădea telefonul „de siguranță” la Ambasada Franței. Le Breton însuși, dar și alți diplomați francezi, s-au deplasat în mai multe rânduri la Cluj pentru a-și arăta simpatia și susținerea.

În volumul de memorii „Sfârșitul lui Ceaușescu”, Jean Marie Le Breton descrie episodul rechemării sale la

Paris la finele lui martie 1989. „Am fost rechemat la Paris pentru consultări”, scrie diplomatul. „Gestul acesta era un mesaj: dovedea fără putință de tăgădă dezaprobarea de Guvernul francez a tribulațiilor Guvernului român. El reflecta deteriorarea relațiilor bilaterale, din cauza măsurilor luate de puterea de la București împotriva lui Corneliu Mănescu și a celorlalți semnatari ai scrisorilor către Ceaușescu.”

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALE PERSONALE

4 APRILIE

Ceaușescu, zilnic la Casa Poporului. Gulliver bătrân jucându-se cu cuburi. El vrea cea mai mare casă din sat. Chiabur. Victoria mentalității țărănești în mijlocul unui oraș. Când te apropii dinspre Piața Unirii, deodată, după succesiunea de clădiri în limite normale (coșcovite, nespălate, din anii '30), intri în plin câmp. Peste care cineva a ridicat un decor de film. Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & jurnal din anii târzi ai dictaturii, București, Compania, 2002, p. 80-81

Ieri, la radio, masă rotundă asupra cărții lui Goma „Din Calidor”, apărută, în sfârșit, și în românește, sub forma unui caiet - dactilografiat chiar de autor - la „Dialog”. O „discutăm” în trei, cu Goma și Raicu. Apoi, la cafenea, și cu Alain (Paruti), stabilim textul unui mesaj de solidarizare a scriitorilor din exil cu Dinescu,

JURNALUL ZILEI

La un an de la începerea lucrărilor pentru amenajarea unui nou lac bucureștean (Văcărești), pe platoul dinspre Șoseaua Olteniței, proiectanții de la Șantierul Național al Tineretului - Antrepriza 1 IACERD, „dădeau raportul”. Vreme frumoasă, numai bună pentru muzele bucureștene de a „culturaliza masele” prin vernisaje și dezbatere. Un bilanț al

CPADM Mihail Kogălniceanu (jud. Constanța), publicat în ziarul Dobrogea nouă, dezvăluia puține „realizări în muncă” pe anul 1988.

Salutări lui Aly Yata

În virtutea bunelor relații cu Marocul, Ion Stoian, ministrul de Externe român, onorase invitația

la cel de-al V-lea Congres al Uniunii Socialiste a Forțelor Populare din Maroc. La nivelul secretarilor generali s-au schimbat și mesaje. Nicolae Ceaușescu i-a trimis omologului său, Aly Yata, liderul Partidului Progresului și Socialismului, „urări de sănătate, pentru a conduce partidul și poporul”.

(Continuare în pag. a II-a)

AMINTIRILE LUI CORNELIU MĂNESCU

România fusese prima țară socialistă cu ambasadă la Bonn

Când Guvernul Republicii Federale a Germaniei a anunțat retragerea ambasadorului său de la București, fostul ministru de Externe care semna la 31 ianuarie 1967 acordul de stabilire a relațiilor diplomatice la nivel de ambasadă între cele două țări, se afla deja în „domiciliu obligatoriu”.

Consecința a „scrisorilor celor șase”, Corneliu Mănescu fusese mutat cu forța într-o casă părăsită din Chitila. Din locuința insalubră, fără radio și televizor, izolat de vecini și păzit continuu de echipajele Securității, nu avea cum să știe că relațiile atât de greu înodate între București și Bonn fuseseră rupte printr-un gest de mare afront politic: rechemarea ambasadorului vest-german de la București.

Cu puțin înainte de a părăsi această lume, Corneliu Mănescu a evocat reușitele diplomatice ale României din anii '70. O capodoperă a lor aprecia că a fost relația cu RFG. Din interviul publicat editorial cu titlul „Convorbiri neterminate” (Polirom, 2001, reeditat în 2008 de Editura Compania în volumul „Partea lor de adevăr”) reproducem în cele ce urmează câteva pasaje semnificative.

Un popor pe amândouă baricade ale „războiului rece”

Referitor la antamarea relațiilor cu Germania Federală, cum vă apare dificultatea lor după atât timp? - I-am întrebat eu pe Corneliu Mănescu.

„Problema celor două Germanii apărute în urma războiului ilustrează bine cât de complicată a fost perioada «războiului rece», a răspuns fostul ministru de Externe al României (1961-1972) și președinte al celei de-a XXII-a sesiuni ONU (1967-1968). Toată lumea care a trăit evenimentele știe că, în urma capitulării necondiționate a Germaniei, aceasta a fost împărțită de invingători - URSS, SUA, Marea Britanie și Franța - în patru zone de ocupație. Câștigătorii războiului urmăreau să facă din Germania o țară incapabilă de agresiune militară. Într-atât de mare era oroarea față de ceea ce făcuseră nazii în țările ocupate - și se descriau cu vârf și îndesat aceste orori - încât etnicii germani din Cehoslovacia, Polonia și Ungaria au fost expulzați forțat în Germania în

perioada imediat următoare încheierii războiului. Conferința de la Potsdam a trasat noile granițe ale Germaniei și a fixat condițiile create necesare pentru a pune pacea (...) Totul părea să fie bine până la declanșarea neînțelegerilor, între aliați. A început ceea ce s-a numit „războiul rece”. Cele trei puteri care reprezentau lumea capitalistă - America, Marea Britanie și Franța - au acceptat unirea părților controlate de ei și așa a rezultat Republica Federală Germania (în 1949 - n.n.). Cealaltă zonă, aflată sub control sovietic, a devenit Republica Democrată Germană, țară cu regim socialist. (...) O lungă perioadă, de la proclamarea Germaniei Federale și până în 1963, cancelarul ei a fost un mare om politic, Konrad Adenauer. Țara condusă de el a evoluat foarte bine. S-a industrializat puternic, a avut o democrație stabilă, a beneficiat din plin de ajutor american și a devenit în deceniul șapte un model de dezvoltare industrială. Se vorbea mult despre „miracolul economic vest-german”.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Ultima primăvară acasă

Avem 13 ani în primăvara lui '89. A fost ultima primăvară acasă, în casa părintească, acolo unde m-am născut, unde am crescut împreună cu frații mei, cu părinții și cu bunicii. Știam, cu un an înainte, că nu vom mai putea să locuim acolo și totuși nu ne puteam obișnui cu ideea. Speram. Ne rugam la Dumnezeu să se întâmple o minune. Să ne ocolească buldozerele, să ne lăse în continuare să stăm acolo. Era casa noastră, de care nu am vrut nici o clipă să ne despărțim. Minunea nu s-a întâmplat. Ne-au anunțat într-o zi că e gata, că vin să o dărăm. Ne-am strâns cu toții în curte și-am privit muți și neputincioși cum viața ne era ruinată. Zece minute. A durat

numai zece minute să se aleagă praful din casa copilăriei mele.

Nu am avut voie să punem mâna pe nimic. Se considera că statul și-a făcut datoria, plătindu-ne despăgubiri pentru casa părintească, deci n-am putut să iau nici măcar o țigă, s-o păstrez ca amintire. Mă uitam la soldații urcați pe acoperiș, cum scoteau țiglele și le aruncau cu putere spre pământ, să le spargă, și nu puteam să fac nimic. N-am putut să luăm nici un geam, nici o ușă care ne-ar fi putut aminti de casa copilăriei noastre, care-ar fi putut să dea culoare apartamentului de la bloc, unde am fost mutați cu forța. Am plâns, dar degeaba. Casa a căzut la picioarele noastre. Totul s-a prefăcut în praful. Dar tragedia abia atunci începea.

A fost odată o casă, pe Strada Matei Basarab, în Mangalia. De când ultima suflare a regimului comunist a transformat-o-n praf, totul s-a schimbat. Visul frumos al copilăriei s-a prefăcut și el în praf, în aceleași zece minute, cât le-a luat buldozerelor să pună totul la pământ. După două luni, bunica a murit de inimă rea. Nu a putut suporta ideea că toată munca ei de-o viață s-a ruinat în câteva clipe. S-a mbolnăvit și nimeni n-a mai putut-o salva. Tata a avut și el mari probleme. Nu s-a putut adapta la bloc. Iar mie și fraților mei, acei praf rămas în urma casei părintești ne-a schimbat viața pentru totdeauna.

Mircea CALOIANU
Mangalia

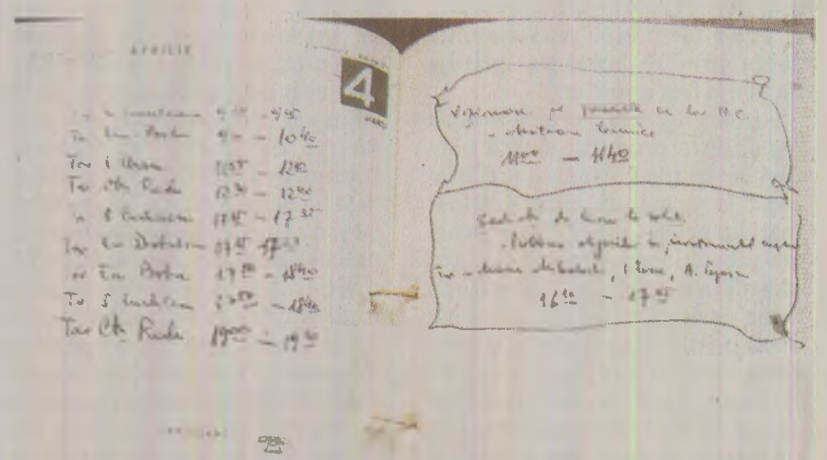
CALENDAR

4 aprilie (marti)
Soarele a răsărit la 6:52, a apus la 19:46
Luna a răsărit la 5:50, a apus la 17:52
Sărbătoare creștină:
Cuviosul Gheorghe de la Măleon, Zosima și Platon; Iosif, imnograful (Pomenirea morților).

S-a întâmplat la 4 aprilie 1989

● Potrivit unui raport publicat de UNICEF cu privire la situația copiilor din „statele din prima linie”, la fiecare oră, în sudul continentului african, mureau 25 de copii din cauza operațiilor militare. În document se arată că tânăra generație din majoritatea țărilor din regiune era afectată de activitățile de război, copiii din Mozambic și Angola aflându-se într-o situație deosebit de grea.
Ramona VINTILĂ

Agenda Elenei Ceaușescu

Ai zice, citind agenda completată de secretarul Elenei Ceaușescu, că marți, 4 aprilie 1989 fusese zi obișnuită la Cabinetul 2.

După însemnările zilei, primirea au început la ora 9:20 și s-au încheiat la 19:10. Au fost chemați „de-aici casei” la Cabinetul 2: Silviu Curticeanu, Emil Bobu, Ion Ursu, Constantin Radu, Emilian Dobrescu.

A fost și o „vizionare pe pasarelă cu tov. N.C. - Motoare termice” în prima parte a zilei (orele 11:00-11:40). Iar după-amiază, o „ședință de lucru la săliță” (16:10-17:05) fără menționarea prezenței secretarului general al partidului. S-a discutat „problema alegerilor în învățământul superior” cu invitații Marin Mihalache, I. Sasu și A. Popescu.

Nici un indiciu nu te lasă să bănuiești că în acea zi Ceaușescu primise o insultă mai gravă decât sculptarea unui nobil medieval: ambasadorul RFG la București a fost rechemat în semn de protest al nerespectării drepturilor omului în România.

Dacă emisiunile de la Radio Europa Liberă au adus imediat la cunoștința românilor rușinoasă știre, alt eveniment trist privind-l pe Ceaușescu a fost păstrat la nivel de secret de stat între soții Ceaușescu,

ministru Sănătății și câțiva specialiști în medicină. „La 4 aprilie, mi-a relatat telefonic profesorul Iulian Mincu, am fost chemat la Ceaușescu pentru faptul că intrase în comă diabetică. El era în stare de inconștiență, înconjurat de doctorii lui de atunci, de ministrul Sănătății Ciobanu. I-am pus diagnosticul și când i-am prescris insulină, ea a început să zberecă... duce la dependență. Sigur că n-a mai avut nevoie de mine dacă nu a fost de acord cu tratamentul ce i-l recomandasem. Într-un timp ministrul Ciobanu îl contactase pe marii diabeticieni ai lumii. La diagnosticul lui Ceaușescu, sigur că și aceștia tot insulina i-au recomandat și au făcut trimitere tot la mine.”

Boala lui Ceaușescu nu era o nouă. 12 ani i-au fost medici curanți Constantin Dumitrescu - pentru diabet și Gherasim Apetrei - cardiolog, plătit de Spitalul Elias pentru pacientul deosebit ce-a fost Ceaușescu. De sănătatea lui s-a ocupat mult și profesorul Proca, spun marilor din anturaj. Dar carierele și reputația de acum ar avea de suferit - cred ei - dacă ar povesti ce însemna să fi printre doctorii lui Ceaușescu...
Lavinia BETEĂ

Nicolaescu a refuzat să meargă la premiera filmului „François Villon-poetul vagabond“

Autoritățile române l-au interzis lui Nicolaescu să-l invite pe ambasadorul Franței la premiera filmului dela București FOTO: Arhiva personală Sergiu Nicolaescu

Patru milioane de dolari, un film difuzat în Franța, Germania, Italia și lansat în România în aprilie 1989. François Villon-poetul vagabond, un personaj emblematic pentru francezii, dar și pentru cultura universală. Sergiu Nicolaescu a regizat în trei luni o coproducție la care mărturisesc că a muncit cu mare plăcere și pentru că a avut ocazia să strecoare mesaje prin care vorbea despre tarele regimului comunist. Rolul principal, al poetului vagabond, l-a revenit unui tânăr cântăreț francez, debutant într-ale, actoriei, Florent Pagny. Aspect care nu a reprezentat o problemă pentru Sergiu Nicolaescu, așa cum s-ar crede, ci un avantaj. „Era conștient că eu apreciez foarte mult acest lucru și, din fericire, l-am regăsit și la Florent, iar din momentul acela mie mi-a fost ușor să lucrez cu el. Nu m-a împiedicat faptul că nu era profesionist, poate că a fost chiar mai bine pentru ceea ce a fost François Villon, «un Golan». Florent trecea brusc de la o stare la alta și asta a făcut bine personajului. Drept urmare, rolul pe care l-a făcut a și fost apreciat.”

Lui Sergiu Nicolaescu i s-a oferit regia acestei producții gândite pentru televiziune, chiar dacă a realizat până la urmă un film destinat marelui ecran. „Postul TF1 a încheiat prestația de serviciu pentru acest film cu studioul București, cu mine ca regizor. Nu știu de ce a optat pentru mine și nu au găsit o variantă în Franța. Dar, totuși, eu făcusem până la acel moment destul de multe filme pentru el. În total am 27 de filme făcute în Franța, Germania, Italia, de cele mai multe ori coproducții. Eu nu acceptam să fac film decât dacă lucrez pe 35 de mm, adică pe peliculă, chiar dacă «François Villon» era destinat în principal televiziunii. Deci e cât se poate de clar că eu-am făcut film de cinema. E adevărat că pentru străinătate am făcut patru serii, iar în România au fost date doar două serii, în aprilie 1989, pe marele ecran. Ambele serii s-au dat într-o singură zi la Patria și totul a durat în jur de 3 ore.” Bineînțeles, realizarea peliculei nu a fost lipsită de peripeții, mai ales că era vorba de colaborare între mai multe țări. „Filmul l-a făcut până la urmă CineTV Film Berlin, și între TF1 și CineTV Film Berlin au apărut tot soiul de neînțelegeri. La TF1 era pe atunci un tip, un francez, care se credea foarte deștept. Asta și pentru că erau socialistii la putere și politica se făcea peste tot. Pot să spun că am întâmpinat cu ei niște greutăți mai ale naibii decât pe cele pe care le aveam cu cenzura românească. Aveam fel de fel de observații, și asta pentru că nu s-au înțeles cu cei de la Berlin. Apoi, autoritățile române mi-au interzis să-l chem pe ambasadorul Franței la premiera de la București. Așa că eu am refuzat să

mai merg la premieră. Pe de altă parte, pot să vă spun că ambasadorul Franței era unul dintre cei doi oameni cărora eu le mărturisisem ceea ce vor fac în decembrie '89. Bănuiam că va fi o revoltă care va duce la o schimbare a regimului. Pentru că eu am trăit niște evenimente la viața mea. Revoluția ungară din 1956, căderea zidului Berlinului (noiembrie 1989) și de acolo, era firesc să se întâmple și revoluția din România. Ambasadorul nu i-am dat detalii, dar i-am mărturisit că o să mă ridic.

La «François Villon» românii nu au îndrăznit să-mi schimbe nimic din film, fiind frantuzesc. Mai ales că Ceaușescu nu a avut ocazia să vadă acest film, iar pe cei care l-au văzut înainte de premieră i-am păcălit. Pentru că se pretrecea pe la 1400-1500. Deci a mers. Inșă, categoric, din film reieșea comparația dintre regimul politienesc care domnea în acele timpuri la Paris, în Franța, și ceea ce trăiam noi în România. De altfel, cele două filme pe care le-am scos în '89, «Mircea» și «François Villon» aveau puternice sevănte anticeauiste, ca să spun așa. Bineînțeles că nu erau directe, dar dezvăluiau metoda.”

Dorința de a face filme cât mai realiste l-a determinat pe Sergiu Nicolaescu să apeleze la metode nu tocmai ortodoxe pe platourile de filmare. La «François Villon» cel puțin unul dintre actorii francezi a avut parte de o sperietură soră cu moartea: «Eram undeva în apropiere de Buftea și am spânzurat un mort pentru o scenă din film. Am cerut un cadavru de la morgă și mi l-au dat. Nu mi s-au făcut greutăți și nu am avut nevoie de aprobarea Securității, de exemplu. Dar dezastul a venit din altă parte. Era o seară de vară și cadavru mirosea. Când au venit actorii francezi, la un moment dat, conform scenariului, unul dintre ei trebuia să se urce pe scaun și să-l pună unui condamnat streangul de gât. Eu am spus să facem o repetiție înainte să tragem. Actorul s-a apropiat de cadavru, apoi s-a uitat la mine, după care imi șoptește: «Mirosoasă!». Abia atunci a realizat că trupul este adevărat. Am ținut întotdeauna ca în filmele mele să pară totul cât se poate de real. La «François Villon» este cât se poate de fidel epocii. Prin anii '30-'40, pe când eram doar un copil, am văzut un alt «François Villon» frantuzesc. Și m-a impresionat încă de pe atunci modul în care a fost realizat, de aceea am și făcut cu mare plăcere acest film mulți ani mai târziu. Cu atât mai mult cu cât am introdus și anumite scene, cu trimitere la regimul comunist.”

Regizorul a terminat filmul în trei luni, deși directorul de la Buftea, un inginer pe nume Pivniceru, a semnat o hartie în care scrisese că «François Villon» nu poate fi realizat atât de repede. Sergiu Nicolaescu nu

a făcut imposibilul, așa cum ar fi fost unii tentați să creadă. Școala de cinematografie din străinătate l-a educat: „Trebuia să lucrez foarte repede, pentru că aveam mulți actori străini programați la filmări pe zile. Oamenii aveau și alte contracte în acest timp. Motivul pentru care am devenit atât de organizat este evident. Am lucrat foarte mult pentru străini. Dacă ar fi fost să lucrez în România în tot acest timp ar fi ieșit un dezastru”. Bugetul pentru «François Villon» a fost unul imens pentru acele timpuri, cam patru milioane de dolari. În ceea ce privește numărul figuranților, la acest film Nicolaescu spune că a avut cel puțin 1.000 de oameni. „Am filmat în RDG, unde m-am simțit mai bine decât în România, profesional vorbind. Nemții sunt ca și ceasul, iar ei au ajuns să-mi zică mie «Neamțul». Cum ar veni, eram eu mai neamț decât ei. Eram mai al dracu' decât ei și, probabil, de aia m-am împăcat cu germanii foarte bine. Am și lucrat destul de mult în RDG la acest film, cam o lună. Era și foarte ieftin, apoi fețele oamenilor erau perfecte pentru ceea ce aveam eu nevoie. Aveam nevoie de blonzi, de fețe și bărbați.”

Totuși, acest film i-a lăsat lui Nicolaescu și un gust amar. A luat „țeapă”, cum se spune, de la Lucien Mando, coordonatorul de la CineTV Film Berlin. „M-a păcălit la bani. Nu că ar fi fost asta prima dată când am fost păcălit astfel de-a lungul carierei mele. De exemplu, nimeni nu a știut faptul că la «Mihai Viteazul», eu am plătit filmarea de la Istanbul. Pielea cumpărată de la Paris pentru realizarea costumelor din film eu am plătit-o. Aveam bani, dar în loc să strâng bani ca să-mi cumpăr ceva, eu am plecat la Istanbul cu 32 de oameni. Aproape că nu-ți vine a crede că pentru o cameră plăteam atunci 1 dolar pe noapte. Și am stat cam 10 zile. Ce pot să spun despre problemele financiare pe care le-am avut la «François Villon»? Filmările în plus pe care le-am făcut nu mi-au fost plătite de Mando. După ce francezii au dat banii, el m-a rugat să mai întârzie cu plata către mine. Și a întârziat până a murit. Mă cunoștea bine și știa că nu o să-l trag de mână. Ce conta pentru el, care era milionar, 100.000 de mărci?”

François Villon – coproducție Franța/Germania/România
Distribuție: Florent Pagny, Marc de Jonge, Christophe Odent, Bernard Farcy, Pascal Pistaccio, Yves Beneyton, Silviu Stănculescu, Traian Costea, Ion Marinescu, Olga Tudorache, Ion Besoiu, Oana Pellea
Scenariu: Rose Legrand, Maxime Duval
Regia: Sergiu Nicolaescu
Imaginea: Alexandru Grozea, Nicolae Girardi
Muzica: Jean Marie Senza
Oana-Maria BĂLTOC

ARTICOLUL ZILEI

Campania de primăvară în Deltă

De la popasul turistic Murighi, unde, vara, spațiul se socotește în centimetri pătrați, datorită mulțimii de mașini și rutile cu numere de înregistrare în te miri ce țară a Europei, ocolim cherhanaua și canalul – port pentru „cârăușii” Deltei – și o apucăm pe un drum de pământ. Cât cuprinde privirea, câmpuri întinse care cum, în primăvară, au îmbrăcat haina verdei crud ce vestește rodnicia. Pe unele lanuri, cum am văzut la Dunavăț, teren aparținând întreprinderii de exploatare complexă a resurselor Deltei Dunării cu sediu la Independența, grăul a răsărit frumos, este înfrățit, încât, de pe acum nu se mai vede pasărea din el – acesta fiind pentru localnici semnul cel mai îmbucurător și elocvent al stadiului creșterii sale.

– În anul trecut, pe terenurile cultivate cu grâu ale întreprinderii noastre –, îmi spune volubilul și energetic inginer Ion Boboc, directorul acestei mari unități economice, cu o rază de activitate întinsă pe aproape 80.000 ha, practic, un sfert din întreaga Deltă a Dunării – am obținut o producție medie la grâu de 4.000 kg/ha. Cred că în

acest an o vom depăși, după cum și la porumb, orz și floarea-soarelui estimăm recolte mult mai mari, care să reflecte legitimitatea uriașelor investiții făcute de stat pentru a pune în valoare și această zonă a țării.

Firește, în multe privințe agricultura în Delta Dunării este încă o operă de pionierat cu impedimentele presupuse de orice început. Experiența se câștigă greu, de la un an la altul, uneori cu pierderi ce nu mai pot fi recuperate; utilajele cu care se lucrează se probează și ele aici ca într-un veritabil poligon experimental, uneori cu întâmplări neprevăzute. Mi s-a relatat situația când o combină, în pană, care a stat câteva ore în același loc, în câmp, a început să se lase... Pământul, prea nou, netasat, nu rezistea greutății utilajului.

Iar oamenilor, lor li se cer, desigur, în aceste condiții deosebite de muncă și de viață aspră, eforturi suplimentare. Unii dintre ei sunt localnici, dar mulți au venit de prin alte spații geografice ale țării (chiar simpaticul director care ne conduce este olean, de prin partea Gorjului), pentru a deprinde și a practica, cu

folos pentru țară, meserii noi, niciodată încercate pe aceste tărâmuri.

...Suntem la mila 54 a Dunării. De o parte și de alta a brațului Sf. Gheorghe se lucrează cu drăgi și excavatoare puternice pentru regularizarea cursului apelor, pentru a se reda agriculturii noi terenuri virgine. De aici nu se mai poate merge cu mașina. O familie de liște negre, 4-5 la număr, decolează, lăsând pe luciul apei siazul unei închipute bărci cu motor. Deasupra, pe cerul încă sințiu, cărduri mari de păsări, cocori și pelicani, ni se spune, se întorc la locurile primărite în toamnă. E semn de primăvară deplină și în Delta Dunării.

– Numai în acest an, suprafața agricolă a întreprinderii urmează să crească cu circa 1.700 de hectare, pe care vom cultiva porumb – continuă inginerul Ion Boboc, care se încumetă să păsească primul pe un teren moale, lunecos, care până mai zilele trecute se afla încă sub ape. Pășim cu grijă pe urmele sale, ca pe un nisip mișcător. Nu este nicidecum un cerzoziom, ba mai mult, din loc în loc apar izormi de stuț, ceea ce arată că agricultorii vor mai avea de furcă până când și

acest nou „bârăgan dintre ape” va deveni curat și pe deplin fertil.

De-a lungul canalului ce străjuiește incintă îndiguită o mână de muncitori plantează cu temeinicie sălcii tinere și zvelte, ca și codanale Deltei pe care le admirasem cu o seară înainte pe străzile asfaltate ale Mahmudiei. Un om, un pom; un pom, un om. Măine, o pădure tânără ce va îmbrăca pe alte 100 de hectare spațiul arid de astăzi, dând contur de grădina înfloritoare unei foste mlaștine, paradis al tânărilor.

S-au făcut multe pe acest cel mai sudic braț al Dunării. Între Mahmudia și Independența a să dat recent în folosință un canal navigabil care, tăind de-a dreptul o meandru întinsă a albiei fluviului, capriciu al naturii, scurtează acum drumul navelor cu aproape o oră și jumătate.

În aval de acesta, se execută în același scop alte lucrări hidrotehnice, iar în interiorul zonelor eliberate se fac lucrări de îmbunătățiri funciare, de amenajare a unor noi complexe agrozootehnice.

C. ISMĂILEANU
Flacăra, nr. 13/1989

JURNALUL PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Nu am văzut, pe viu, niciodată un grad mai ridicat de dedublare, aproape un fel de schizofrenie comportamentală. Pe de o parte, cuvintele moarte ale limbii de lemn, lozinci, fermitate partinică ș.c.l.; pe de alta, tricouri cu inscripții englezești (I'm a sexy girl, scria pe unul, nu-mi dau seama cât de corect, dar foarte exact), chiohanuri cu cântece deocheate și glume porcoase. În plus, un soi de parvenitism de ciocoi de tip nou, evident în chiar structura organizatorică aplicată – jurul împreună cu organizatorii se ghideau la restaurante de lux, iar concurenții luau masa la o cantină modestă. Și asta în ciuda faptului că existența jurului și a organiza-

țiilor ar fi fost imposibilă în lipsa concurenților! Nu vorbesc, desigur, din resentiment – eram membru al jurului și așa fi putut să mă simt excelent. Din spirit de solidaritate, am renunțat să mai iau masa cu jurul, când am aflat de discriminare, refuzând, de asemenea, să merg într-o excursie organizată „numai pentru juriu”. Cum am aflat ulterior, acea excursie a fost ocazia unui nou chiohan. E ceva ciudat, comic și trist în toată povestea asta – deși concurenții, prin vârstă, erau mai apropiați unei organizații de tineret, tinerii activiști preferau compania membrilor jurului, mulți destul de vârstnici. E vorba, probabil, de o stranie pornire de a obține un fel de legitimitate culturală, cea pur politică nemiștinând suficiență. Deși, în ceea ce privește cultura propriu-zisă, mă întreb cum s-ar fi

descurcat activiștii noștri dacă nu ar fi fost câțiva tineri scriitori locali care s-au ocupat de partea pur profesională a evenimentului. Da. Bravii activiști (de fapt, activiste, în marea lor majoritate, și ar fi de semnalat că a alese, mai degrabă, pe criteriul „estetic”, decât de altă natură) de la UTC vor deveni bravi activiști/pasiviști PCR, cu același probabil dispreț pentru cei pe care pretind să-i conducă. Noua clasă, am spus? Mai potrivit ar fi „noua nouă clasă”, pentru că, deosebit de „bătrâni activiști”, știu să spună un banc, comentează filme vizionate pe video, se îmbracă după „ultimul răcnet” occidental. Cel puțin când nu participă la sedințe!

Liviu Antonesei, Jurnal din anii ciumei: 1987-1989. Încercări de sociologie spontană, Iași, Polirom, 1995, p. 53-54

Adrian îmi povestește despre cum s-a desfășurat înmormântarea lui Steinhardt, la Rohia. Pleșu n-a putut veni, ar avea un fel de domiciliu obligatoriu, la... Botoșani (?) sau prin preajmă? Ar fi înaintat și el un me moriu, despre care se stie însă prea puțin. Paleologu, care avea de la sora lui Steinhardt un fel de imputernicire de legatar, n-a mai găsit în camera (chilia) bietului călugăr nimic. Imediat după moarte, „băieții” au curățat totul. Cu acest prilej, Jurnalul, deci dispărut pentru totdeauna? Impresia lui Adrian despre Sorin Dumitrescu și Rodion Galeriu (fiul prelatului de faimă). Cuvioșia lor – Dimineată rece, cu ploaie urâtă, apoi după-masă cald, soare puternic.

Mircea Zăciu, Jurnal IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 436

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

RP Ungaria, la 44 de aniversări

Se împlinesc 44 de ani de când Ungaria se eliberase de sub „jugul fascismului”, nimerit prilej pentru a mai atenua neînțelegerile cu Budapesta, care alimentau cu subiecte presa occidentală. Nicolae Ceaușescu, alături de instituțiile de partid și de stat, a adresat telegrame de felicitare omologului său maghiar, Traian Pop, ambasadorul României în Ungaria, a depus cu acel prilej coroane de flori la monumentele și mormintele eroilor români aflate pe teritoriul de peste Tisa.

Ședința Apimondiei, la final

La sediul Institutului Internațional de Tehnologie și Economie Aplicată, s-a desfășurat ultima ședință a Comitetului Executiv al Federației Internaționale a Asociațiilor de Apicultură (Apimondia). Participaseră la discuții delegații din Marea Britanie, Belgia, Brazilia, Canada, Finlanda, Franța, RFG, Italia, Iugoslavia, Spania, Ungaria, URSS. Oficiile de gazdă le-a făcut Gheorghe David, în calitatea de ministru al Agriculturii.

Șantierul Lacul Văcărești, la un an de existență

La un an de la începerea lucrărilor pentru amenajarea unui nou lac bucureștean (Văcărești), pe platoul dinspre Șoseaua Olteniței, proiectanții de la Șantierul Național al Tineretului – Antrepriza IACERD, „dădeau raportul”. Drenul de conturat fusese terminat și ecranul de protecție se realizase în proporție de 70%. Cu pământul cărat de pe fundul lacului trebuiau umplute atunci digurile. Existau și alte puncte „fierbinți”, aproape de Podul Vitan-Bărzești și în sudul lacului, pe malul dinspre Șoseaua Văcărești. De folos era și experiența acumulată la realizarea lacului Dâmbovița. Două conducte alimentau cu întinderea de apă, străbătând 23 km, pe ruta Mihăilești-Văcărești. 850 de brigadieri, aduși din toată țara, lucrau zi-noapte pe șantier. Prin rotație, județele patriei urmau să completeze efectivele de muncitori: aprilie-mai (Caraș-Severin, Bacău), iunie-iulie (Timiș, Cluj), august (Botoșani).

„Epoca Ceaușescu” pe mapamond

Potrivit oficiului PCR, Șcințea, ziarul de lumea întreagă „lăudau” procesul de modernizare a României sub patronajul lui Nicolae Ceaușescu, politica pacifistă și justetea „tezelor și orientărilor marelui conducător”. Omagiuu politica sa „umanistă”, printre altele, „Pravda” și „Sovetskaia Rossia” (URSS), „L'Orient Le Jour” (Liban), „El Dja” (Mexic), „Times International” (Nigeria) și „The Statesman” (India). Nici vorba despre atacurile presei occidentale la adresa regimului Ceaușescu, acuzat de declanșarea sistematizării satelor, dărâmarea bisericilor, asuprirea minorităților naționale și infometarea populației.

Primăvara la muzee

Vreme frumoasă, numai bună pentru muzeele bucureștene de a „culturaliza masele” prin vernisaje și dezbatere. La Muzeul Satului și de Artă Populară, o expoziție de patrimoniu pentru ținutul Târnavelor a prezentat textile de interior, mobilier, costume, arhitectura zonală. Muzeul Literaturii Române a organizat,

la rândul-i, o dezbatere cu tema „Documente inedite referitoare la biografia și creația poetului național”. Au dezbătut pe tema operii eminesciene Alexandru Balaci, Mihael Ungheanu și D. Vatamaniuc. Secția de artă a Muzeului municipal de istorie și artă inițiasc ciclul de expuneri cu titlul „Imaginea artistică și documentar cinematografică – elemente ale educației revoluționare, patriotice și estetice”. Și în galeriile de artă, primăvara aduse o activitate febrilă. S-au „produs” artistic pictorul Teodor Gheorghian la Galeria Municipaliului, Mala Zamfirescu Bedivan, la Orizont, Ruxandra Sibil Mermeze, la Atelier 35.

Chiul pe baza certificatelor medicale

Un bilanț al CPADM Mihail Kogălniceanu (jud. Constanța), publicat în ziarul Dobrogea nouă, dezvăluia puține „realizări în muncă” pe anul 1988. Potrivit lui Leonard Trușescu, președintele cooperativei locale, în anul 1988, sătenii prășiseră de două ori, „răriseră” 14 hectare cu sfeclă de zahăr și decoletaseră 30 ha de porumb, dintre care 4 au fost culese. Prea puțin pentru norma de plan!

Găsise însă și o scuză. Din socotelile sale reieșea că, din 167 de cooperatori, 110 erau femei care „fentau” munca, folosind certificate medicale.

O fabrică, trei generații la „Dorobanțul” din Ploiești

La întreprinderea de stofe fine „Dorobanțul” din Ploiești lucrau cot la cot membrii familiei Oprea. Minunat prilej pentru un reportaj realizat în maniera realismului socialist în revista Femeia. „Colectivul” fabricii devenea astfel o „mare familie” – la propriu și la figurat! Stăpînul casei era Vasile, tată a cinci copii, îi aduse pe toți alături de el, la fabrică. Primul, Traian, lăcătui și apoi maistru, care muncea la „Dorobanțul” de la 16 ani (1951). L-a urmat Gheorghe, maistru, angajat în întreprindere în 1979. Ion (și el maistru), Constantin (frezor) și Dumitru (lucrătoare la mașina de dublat fire) au întregit „dinastia” de muncitori Oprea. Nuruilor sale, bătrânul Vasile le-a găsit loc tot la fabrică. La fel și celor șase nepoți.

Cornelia LUPU
Florin MIHAU

AMINTIRILE LUI CORNELIU MĂNESCU

ROMÂNIA FUSESE PRIMA TARĂ SOCIALISTĂ CU AMBASADĂ LA BONN

(Urmare din pag. 1)

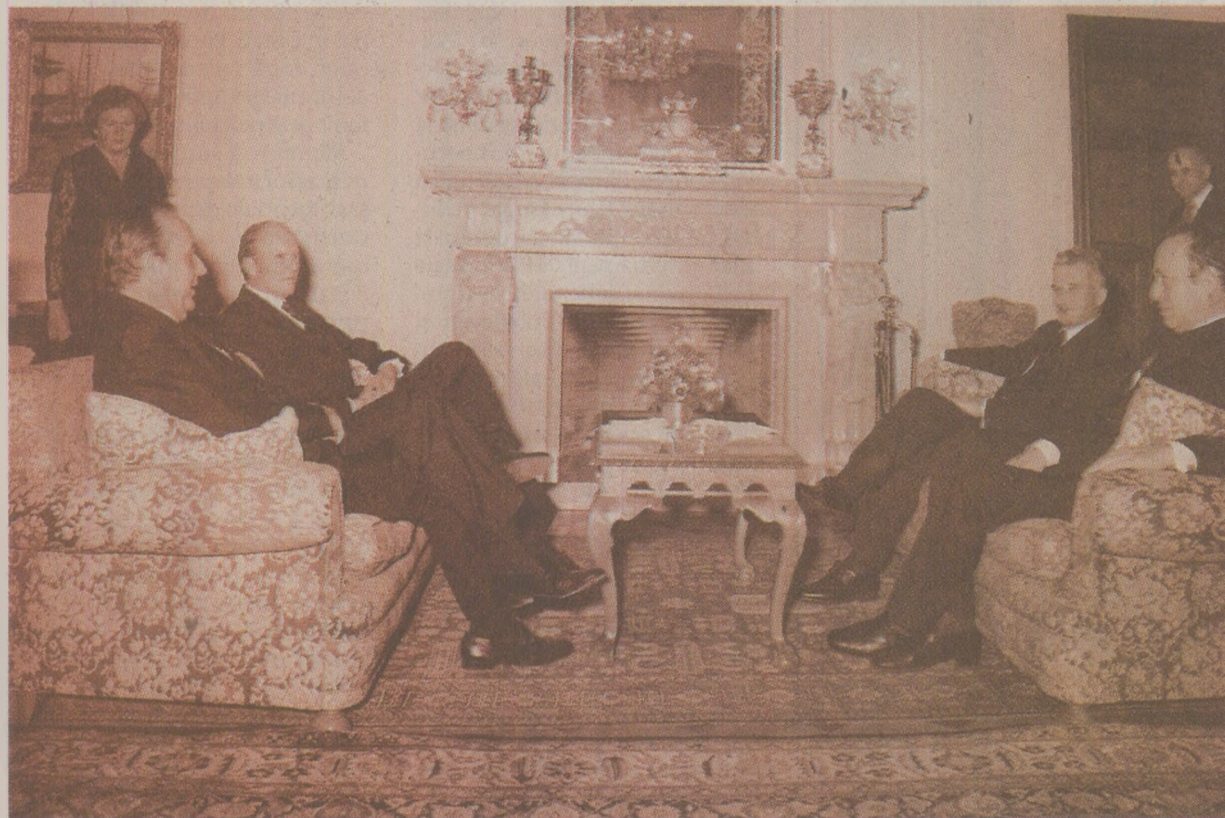
Nu și în Est, dincolo de Zidul Berlinului, remarc eu. „Nici măcar est-germanilor nu le făcea plăcere să-i vorbească de bine pe conaționarii lor, a menționat Corneliu Mănescu. Aceștia aveau mereu tendința să-i acuze de fascism pe vest-germani, ca și cum s-ar fi făcut o alegere a oamenilor înainte de a împărți țara. Nu pe unități teritoriale s-ar fi făcut divizarea și ca o dovadă a divergenței între marile puteri, ci pe baza apartenenței la fascism sau la comunism. (...) Nu o singură dată, Walter Ulbricht, conducătorul comuniștilor est-germani, l-a servit pe Hrușciiov în relațiile pe care acesta voia să ni le impună în cadrul CAER.”

Piedici politice

În iunie 1955, după moartea lui Stalin și după inițierea de către Hrușciiov a unei politici de „destindere”, au început discuțiile în legătură cu statutul celor două Germanii. De tatonările făcute de URSS s-a folosit diplomația românească. „Vest-germanii puneau la baza relațiilor lor externe așa-numita „doctrină Hallstein”. Asta însemna că RFG nu întreține relații diplomatice cu o țară care recunoștea existența ca stat a celeilalte Germanii și avea relații diplomatice cu ea. Or, noi, românii, făceam parte din CAER și din Tratatul de la Varșovia împreună cu Germania Democrată. La rândul ei, est-germanii ne-au supus multor reproșuri din momentul încheierii acordului de funcționare a reprezentanțelor comerciale cu RFG. (...) Pe măsură însă ce noi avansăm în înțelegerea cu vest-germanii – și prima relație directă s-a derulat la nivel de delegații economice, coordonate din partea noastră de Bărdădeanu – aveam de întâmpinat tot mai multe greutăți din partea est-germanilor. Acestea se vedeau în pozițiile exprimate în CAER.”

Urmând exemplul românilor, Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria și Polonia și-au deschis reprezentanțe comerciale în 1966 la Bonn. A fost un an când diplomația românească a avansat iar.

„Atunci a devenit cancelar Kiesinger, iar ministru de Externe Willy Brandt, cu care eu am avut mai multe întâlniri, și-a continuat amintirile

În 1981, președintele vest-german Karl Carstens (al doilea din stânga) a vizitat România. S-a convorbit, printre altele, și despre situația etnicilor germani din Transilvania FOTO: Arhivele Naționale

Corneliu Mănescu. Lucrurile n-au putut fi înțelese decât după ce se putea. Au avansat propunerile să nu încheiem un tratat, ci fiecare dintre guvernele noastre să-și exprime acordul pentru stabilirea relațiilor diplomatice, iar în chestiunile de litigiu, prin scrisori separate, să ne exprimăm poziția oficială. Conform poziției hotărâte la nivelul conducerii, în numele Ministerului de Externe, am trimis o scrisoare omologului meu în care afirmam că înțelegerea noastră nu implică suveranitatea și jurisdicția statelor. (...) La București a venit o delegație vest-germană pentru a pregăti vizita mea la Bonn. Simultan, delegații vest-germane, cu misiuni asemănătoare, s-au deplasat la Praga și Budapesta. Neliniștită de aceste discuții, conducerea est-germană a propus ca la începutul lui februarie să aibă loc la Berlin o consfătuire a miniștrilor de Externe din țările socialiste în vederea adoptării unei poziții comune în relațiile cu Germania Federală. Sesizând pericolul – printre altele ni se recomandă amânarea tratativelor în curs –, în înțelegere cu vest-germanii am fost trimis și primit la

acceptat partea bună din ceea ce se putea. Au avansat propunerile să nu încheiem un tratat, ci fiecare dintre guvernele noastre să-și exprime acordul pentru stabilirea relațiilor diplomatice, iar în chestiunile de litigiu, prin scrisori separate, să ne exprimăm poziția oficială. Conform poziției hotărâte la nivelul conducerii, în numele Ministerului de Externe, am trimis o scrisoare omologului meu în care afirmam că înțelegerea noastră nu implică suveranitatea și jurisdicția statelor. (...) La București a venit o delegație vest-germană pentru a pregăti vizita mea la Bonn. Simultan, delegații vest-germane, cu misiuni asemănătoare, s-au deplasat la Praga și Budapesta. Neliniștită de aceste discuții, conducerea est-germană a propus ca la începutul lui februarie să aibă loc la Berlin o consfătuire a miniștrilor de Externe din țările socialiste în vederea adoptării unei poziții comune în relațiile cu Germania Federală. Sesizând pericolul – printre altele ni se recomandă amânarea tratativelor în curs –, în înțelegere cu vest-germanii am fost trimis și primit la

Bonn mai devreme decât fusese stabilit. Cu Willy Brandt, ministrul lor de Externe, am semnat tratatul ca între țările noastre să se stabilească relații diplomatice la rang de ambasadori extraordinari și plenipotențari.”

În discuția noastră am reiterat și informațiile din alte surse. Când semnase cu guvernul vest-german stabilirea relațiilor diplomatice, Ceaușescu a încheiat și un acord prin care Germania Federală se obliga să achite guvernului român o taxă pe cap de cetățean în schimbul aprobării de emigrare a acestuia. Sumele variau între 4.000 și 10.000 de mărci germane, în funcție de vârsta și calificarea etnicului german, citisem eu. Ce știți despre acest acord? – l-am întrebat pe Corneliu Mănescu. „Nu Ministerul Afacerilor Externe se ocupa de emigrări, a fost răspunsul lui. Prin urmare, nu eram informat asupra numărului celor care plecau de vreme ce nu se dădea nici publicității ceva. Cu atât mai puțin cunosc despre sumele care se plăteau.”

Lavinia BETA

AMBASADORUL RFG A FOST RETRAS DE LA BUCUREȘTI

(Urmare din pag. 1)

Instalațiile respective au fost montate în apropierea localității Brazi, de lângă Ploiești, și au constituit nucleul rafinării construite pe acel amplasament la începutul anilor '60.

În același timp, Gheorghe Gheorghiu-Dej a menținut sistemul de conducere comunist în România. Pentru a evita o posibilă deteriorare a raporturilor politice și economice cu URSS, reprezentanții Ministerului român al Afacerilor Externe au solicitat încă de la 14 iulie 1956 opinia liderilor sovietici în legătură cu stabilirea de relații diplomatice între România și Republica Federală Germania, precum și dezvoltarea relațiilor comerciale între cele două state. După mai multe luni de așteptare, autoritățile române au primit un răspuns din partea șefului Direcției a V-a din Ministerul Afacerilor Externe al URSS. Acesta le-a comunicat că „sunt condiții prielnice pentru stabilirea de relații diplomatice cu RFG și că în viitorul apropiat vor fi de acord ca astfel de relații să fie stabilite de țările de democrație populară”.

Răspunsul reprezentanților sovietici a lăsat să se înțeleagă că Moscova nu agreea în acel moment ideea autorităților de la București de a stabili relații diplomatice cu guvernul de la Bonn. Kremlinul era însă de acord cu schimburi comerciale dintre România și RFG, mai ales în privința exporturilor românești de petrol în RFG.

Din acel moment, autoritățile române, de comun acord cu cele vest-germane, au întreprins demersuri în vederea încheierii unui protocol privind schimbul de mărfuri între cele două state, care a fost reînnoit anual până în 1959. Evoluția pozitivă a relațiilor comerciale a convins cele două părți să lucreze, în cursul anului 1959, la întocmirea unui document bilateral cu termen de valabilitate mai mare. Astfel, în luna decembrie 1959, reprezentanții celor două state au încheiat un nou protocol comercial, valabil până la 31 decembrie 1961, cu posibilitatea prelungirii automate până la 31 decembrie 1962.

La începutul anilor '60, atitudinea

adoptată de România față de RFG a început să îi irite pe liderii sovietici, est-germani și polonezi. Aceștia i-au criticat deseori pe români deoarece considerau că Bucureștiul încurajea guvernul vest-german să-și promoveze interesele în defavoarea statelor membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia. Practic, erau afectate interesele URSS, RFG și Poloniei în „problema germană” (divizarea Germaniei după încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale și încheierea unui tratat de pace între fosta părți beligerante).

Cu toate că au fost criticate la Moscova, Berlin și Varșovia, autoritățile române au intensificat schimburile comerciale cu RFG. Astfel, în perioada 1964-1966, valoarea totală a produselor vest-germane livrate României a atins nivelul de 337 milioane de dolari, în timp ce exporturile românești în RFG au fost de aproximativ 207 milioane de dolari. În scopul îmbunătățirii raporturilor comerciale cu RFG, autoritățile de la București au beneficiat din plin de garanțiile „Hermes” și au plătit la timp toate datorile făcute pentru achiziționarea de produse vest-germane. Cu toate acestea, câțiva experți economici străini recomandau în luna mai 1967 restrângerea posibilităților României de contractare a unor noi credite din Occident. Estimau că, pe termen lung, autoritățile de la București nu vor avea resurse financiare suficiente pentru achitarea integrală și la timp a datorilor acumulate. Pentru echilibrarea balanței de plăți externe României, respectivii experți recomandau restrângerea importurilor sale comerciale.

În pofida acestor previziuni, în perioada următoare, Nicolae Ceaușescu a menținut un nivel ridicat al importurilor de produse vest-germane în România. În opinia noastră, stabilirea de relații diplomatice între România și RFG, la sfârșitul lunii ianuarie 1967, precum și poziția echilibrată și fermă a liderului comunist român în fața reprezentanților est-germani, sovietici și polonezi – nemulțumiți de decizia adoptată la București – a influențat anumite decizii în Occident. Astfel,

România a avut acces la surse de finanțare noi, atât în perioada 1967-1970, cât și în deceniul care a urmat.

Schimburile economice dintre România și RFG au fost profitabile ambelor state. Pe de-o parte, autoritățile de la București au avut acces la tehnologia vest-germană în scopul modernizării economiei românești. În același timp, guvernul de la Bonn a încurajat deschiderea promovată de Nicolae Ceaușescu începând din anul 1967 în relațiile europene. Politica liderului român sprijinea implicit ideea de unitate a națiunii germane. Apropierea respectivă s-a realizat cu ușurință deoarece între România și RFG nu existau litigii grave, care să afecteze relațiile de colaborare. Nu în ultimul rând, în România exista la acea vreme o comunitate germană numeroasă.

Autoritățile federale de la Bonn s-au interesat continuu de soarta etnicilor germani din România. De exemplu, în primăvara anului 1973, reprezentantul Societății de Cruce Roșie din RFG a propus omologul său român să se înceapă negocierile pentru soluționarea „cazurilor de reunire a familiilor încă nerezolvate”. Practic, despre aprobarea unor cereri de emigrare în RFG ale unor etnici germani din România, înainte de vizita oficială în RFG a lui Nicolae Ceaușescu.

La 18 iunie 1973, liderul PCR a refuzat propunerea vest-germană, prezentată într-un document semnat de George Macovecu, ministru al Afacerilor Externe, și Ștefan Andrei. Practic, din acel moment, autoritățile de la București au adoptat o atitudine nouă în relațiile cu RFG. Guvernele care s-au succedat la Bonn au acționat în consecință, străduindu-se să obțină pe alte căi emigrare, inclusiv prin achitarea unor sume de bani către statul român.

În anii '80, criza economică prin care trecea România și decizia lui Nicolae Ceaușescu de a achita integral și anticipat datoria externă au sporit îngrijorările din RFG față de situația în care se aflau germanii din România. În cele din urmă, cancelarul Helmut Kohl a hotărât retragerea de la București a ambasadorului țării sale.

Dr. Petre OPRÎȘ

Jean Marie Le Breton, rechemat pentru consultări

(Urmare din pag. 1)

Revenit la București, am încercat din nou să obțin pentru Corneliu Mănescu beneficiul azilului politic în Franța. Aceste demersuri nu erau făcute publice, dar numeroși români știau că pot conta pe sprijinul nostru. Ceea ce nu era de ajuns pentru a-i împinge să se manifeste mai mult. Doina Cornea își ducea lupta

într-un context din ce în ce mai dur. La Iași, Dan Petrescu, în interviurile pe care le dădea presei occidentale și mai ales ziarului Liberation, pune în cauză întregul sistem. Era hărțuit de poliție. Am decis să amănăm sine die convorbirile noastre economice. Prietenii noștri germani procedau la fel. Nu pierdeam nici o ocazie pentru a face presiune asupra guvernului român. Astfel, în

legătură cu partenerii noștri din Comunitatea Europeană, foloseam mecanismele prevăzute de CSCE (Consiliul pentru Securitate și Cooperare în Europa - n.n.) în domeniul drepturilor omului. Demersurile noastre săcăiau regimul. Dar aveau puține urmări pentru protecția noastră: Ceaușescu se prefăcea că le ignoră.”

Cristina DIAC

DIN ARHIVELE SECURITĂȚII

Ancheta lui Silviu Brucan

[Document dactilografiat cu litere mari (mașină IBM), destinat șefului DSS, adjunctilor acestuia și Cabinetului 1, cu interpații pentru nume proprii scrise de mână (reprodus integral), sublinierile îi aparțin gen. Iulian Vlad, șeful DSS.]

STRICT SECRET
Exemplar nr. 1
NOTA

1. Din ancheta efectuată asupra lui Brucan Silviu în ziua de 4 aprilie a.c. au rezultat următoarele:

a) A dat o declarație în care recunoaște că în decembrie 1988, Roger Kirk l-a transmis că Frederik Stork, ambasadorul Olandei la București, ar dori să-l cunoască și să aibă o întâlnire cu el. Ulterior, i l-a prezentat pe acesta la un cocktail, prilej în care au convenit să-i trimită o invitație la micul dejun într-o zi de sâmbătă.

Ca urmare a invitației aduse personal de Frederik Stork la domiciliul său, Brucan Silviu i-a făcut acestuia o vizită în dimineața zilei de 28 ianuarie a.c.

Brucan Silviu recunoaște că a făcut, cu acest prilej, o serie de

comentarii de caracter negativ la adresa politicii statului nostru, referitoare la schimbările culturale, științifice și pretinsa îngrădire a intelectualității de a avea contacte cu cetățenii străini.

De asemenea, i-a furnizat acestuia o serie de date cu privire la situația și poziția unor scriitori cum sunt Pleșu Andrei, Deșliu Dan, Blandiana Ana și a dat explicații cu privire la substratul politic al onora dintre scrierile acestora.

Cu același prilej, au convenit ca Brucan Silviu să scrie articolul „Nu se poate socialism fără pluralism”, apărut în ziarul olandez Handelsblad de la 20 martie a.c.

Brucan Silviu a mai recunoscut că, pe timpul celei de a doua vizite efectuate la reședința lui Frederik Stork, pe lângă faptul că i-a dictat textul integral al scrisorii celor șase, i-a făcut o prezentare detaliată a fiecărui dintre aceștia, cu referire specială la funcțiile pe care le-au deținut în decursul timpului.

b) Declară că la începutul lunii noiembrie 1988, în timp ce se afla la Londra, a efectuat o vizită la sediul

postului de radio BBC, unde a fost primit, pentru cinci minute, de directorul emisiunilor pentru străinătate. Acesta i-a propus să dea un interviu în care să comenteze vizita la Londra și să anunțe că, în continuare, va efectua o călătorie la Moscova. Cel în cauză a chemat apoi un redactor englez, precum și pe Mititelu Cristian, șeful emisiunii în limba română, cărora le-a dat interviu solicitat în limbile engleză și română.

Recunoaște că pe timpul vizitei în Anglia a avut contacte cu Dennis Deletant, lector de limba și istoria României la Universitatea din Londra, colaborator al BBC și prieten cu Mititelu Cristian, cu care a convenit, la propunerea lui, să-i trimită mesaje prin poșta care, ulterior, să fie valorificate la postul de radio respectiv.

2. Henry Clarke i-a trimis o nouă telegramă lui Brucan Silviu, prin care îi reamintește că este așteptat la un prânz în ziua de 4 aprilie a.c., ora 12:30.

După ce menționează că în telegrama anterioară își trecuse

numărul de telefon greșit, îi solicită lui Brucan Silviu să-l sune la birou pentru a confirma dacă poate participa la prânz.

3. În cursul zilei, la domiciliul lui Brucan a efectuat o vizită scriitorul Galan Emil, la întrebările lui referitoare la modul în care evoluează ancheta lui Brucan, soția acestuia i-a spus că „oscilează între optimism și contrariu”. Tot ea a mai afirmat că „adevărul este că oamenii aceștia, care-l anchetează, au o evidență foarte clară a activității lui Brucan Silviu aproape pe minute. Știu până și contactele întâmplătoare ale acestuia cu diverse persoane”.

4. În cursul dimineții, Nicolae Mircea s-a deplasat la Călărași, unde și-a reluat în mod normal activitatea. Nu a desfășurat activități care să prezinte interes operativ.

Nr. D-3/00187.43
Din 5 aprilie 1989

Document din volumul: Dosarul Brucan. Documente ale Direcției a III-a Contraspoionaj a Departamentului Securității Statului (1987-1989), Iași, Editura Polirom, 2008, p. 538-540

RESTITUIRI

UM 0632/5 A Buc.
Primește cpt. Negriță Silviu Sursa det. Pirvu Dumitru Loc Penit. Aiud L.C.1.
Nr. 00101/din 4.04.1989

La meciul de fotbal Steaua – ICH (IFK, n.r.) Göteborg, deținutul Iuga Dumitru a stat de vorbă, a șoptit cu deținutul Matei Viorel și i-a spus acestuia că al este bolnav rău cu stomacul și că abia așteaptă să plece acasă la fetele lui.

În camera l-am întrebat pe deținutul Iuga D-tu de unde îl cunoaște pe deținutul Matei Viorel și mi-a spus că a stat cu el în camera la București pe secția a cincea specială.

Deținutul Iuga Dumitru mi-a mai spus că Matei Viorel a fost în camera cu el și că este și acesta bolnav de nervi

căci s-a certat cu el de vreo două ori. Eu am stat de vorbă cu deținutul Drăguț Timotei și el mi-a spus că acasă la Cimpia totul este bine. Mi-a spus că părinții lui locuiesc actualmente la Moldova – nouă bloc și lucrează la mină, tatăl său și fratele. Menționează că acestea au fost lucrurile discutate și aleva nimic nu s-a mai discutat ci s-a vizionat meciul. Cetățeanul supravegheat b-a spus să lăsam vorba, nu ne-a lăsat să vorbim, de fapt acestea au fost cîteva șoapte abia schimbate între noi. Menționează că deținutul Iuga Dumitru nu a stat de vorbă cu deținutul Mateescu Alexandru deoarece noi stăteam în fața pe prima bancă iar Mateescu în spatele nostru. Menționează că deținutul Iuga nu a făcut alceva decît să fumeze țigarea și să se uite la meci nu a mai

vorbit (șoptit) cu nimeni nimic și nici noi ceilalți nu am vorbit. Menționează că fondul sonor al emisiunii a fost dat la maxim și șoaptele noastre nu au fost auzite.

Nota ofițerului C.I.
Introducerea la vizionarea meciului de fotbal s-a făcut fără consultarea organelor C.I., altfel s-ar fi prevenit contactul dintre cele 2 camere în care se afla Iuga D. Pirvu D. Comăneci Gheorghe și Matei Viorel, Drăguț T. și Mateescu să vizioneze meciul. Semnează ofițer C.I. Negriță Silviu. 07.04.1989
Discuții cu Mr. Târțan asupra riscurilor la care ne expune. Semnează mr. Torja Iosif

Extras din Dosarul de urmărire informativă a lui Dumitru Iuga, provenit din Arhiva CNSAS.

Credințe interzise în România

Dacă în Transilvania pătrunderea spre sfârșitul secolului al XIX-lea a unor religii străine de ortodoxia tradițională a făcut ca locuitorii să se obișnuiască în timp cu o coexistență și manifestare paralelă a credințelor, în celelalte regiuni românești, prozilitismul noilor credințe a fost de multe ori deranjant pentru credincioșii ortodocși. Au fost și cazuri de tensiune și conflicte interconfesionale între ortodocșii băștinași și noul-veniți cu religii lor străine, dar și aderări ale ortodocșilor la una dintre acele noi culte.

După 1918, statul român a încercat – și a reușit de-a binelea ceva mai târziu – să restrângă activitatea unor „secte” de teritorii noastre (acum nu mai sunt numite secte decât grupările reli-

gioase care se manifestă violent și contra legilor de ordine ale statului și care înalcă anumite libertăți ale indivizilor). În perioada interbelică, diversele guverne au acordat „libertăți” parțiale de manifestare baptiștilor, adventiștilor de ziua a șaptea, creștinilor după Evanghelie și martorilor lui Yehova uneori. Prin Legea cultelor, emisă în 1928, au fost interzise următoarele credințe: asociațiile religioase mileniste – martorii lui Yehova, studenții în Biblie, societatea de bibli și tratate –, pentecostalii, biserica lui Dumnezeu apostolică, pocăiții, nazarieni, adventiștii reformați, secerătorii, hlaștii, inochentiștii și alții.

În 1948 a fost interzis cultul greco-catolic.

În volumul „Atlasul religiilor și al

monumentelor religioase din România”, de dr. Constantin Cucuic, se arată: „La sfârșitul anului 1948 a fost desființată biserica greco-catolică: o parte din credincioșii s-au integrat cultului ortodox, alții s-au apropiat de catolicism sau de alte religii, unii și-au păstrat însă credința, înfruntând prigoana aspră din timpul comunismului”.

Mănăstirile greco-catolice existente până atunci s-au dizolvate, iar călugării s-au orientat spre mănăstirile catolice ori au devenit laici. Au existat și călugări care au rămas în pastorație fără a trece la catolicism sau la ortodocși, numiți „nereveniți”. În 1951 s-a răspândit ideea constituirii într-un cult aparte a acestor preoți-călugări, independent atât de Roma, cât și de Patriarhia de la Bu-

curești. Într-un document din arhivele Bisericii Ortodoxe Române se spune că acolo unde preotul dintr-o parohie greco-catolică a revenit la ortodoxie cu inima curată, unificarea urma să aibă loc fără probleme, dar altfel era „iluzorie”. În unele cazuri, atitudinea ostilă sau delăsarea administrațiilor locale ortodoxe, precum și neimplicarea unor preoți ortodocși au dus la orientarea către catolicism a preoților greco-catolici proaspăt reveniți la ortodoxie. Cert este că intelectualitatea greco-catolică s-a opus integrării în ortodoxie. Unele practici catolice au fost menținute mult timp și după integrare. În 1959 s-au înregistrat treceri masive ale preoților și credincioșilor greco-catolici la orto-

doxie în regiunile Baia Mare, Oradea, Cluj, Timișoara.

Credința în Dumnezeu a fost un cap de acuzare puternic în perioada de instaurare a comunismului în România, fiind condamnată la închisoare mii de preoți ortodocși, dar și oameni de alte credințe. Greco-catolicii au suferit și ei din pricina credinței. După grațiile de la Sighet au murit episcopii Ioan Suci, Traian Frențius și Tit-Liviu Chinezu. Episcopul Iuliu Hossu, cel care a citit proclamația de la Alba-Iulia la 1 Decembrie 1918 în cadrul marii adunări a Unirii, a trecut și el pe la Sighet și prin alte locuri de suferință și a murit în 1970, la scurt timp după eliberarea din Mănăstirea Căldărșani, unde avusese domiciliul fortat.

Daniela CĂRLEA-ȘONTICA

În anii '50, pentru credința lor, zeci de prelați greco-catolici au fost închisi la Sighet FOTO: Cristina Diac

